

God man

för
**ensamkommande
barn**

studieplan

Förord

Det finns flera böcker om att vara god man för ensamkommande barn och även mycket information på Internet. Många kommuner ordnar utbildningar i egen regi för gode män med inriktning gode män för ensamkommande barn och gode män i allmänhet. Det finns också en hel del information på kommunernas hemsidor.

Den här studieplanen är tänkt att användas tillsammans med annat material för en studiecirkel med fyra träffar á tre studietimmar eller två utbildningsdagar. Den kan användas för grupper av blivande gode män, gode män som redan har uppdrag, särskilt förordnade vårdnadshavare och andra som vill engagera sig i arbetet med ensamkommande barn och deras integration på en frivillig basis. Den kan också användas för blandade grupper av personal, volontärer, gode män och förordnade vårdnadshavare.

I alla studiecirkel är ledaren en nyckelfigur. Cirkelledaren ska behärska sitt ämne tillräckligt väl för att leda gruppen till ökad kunskap men får inte falla för frestelsen att inta en lärarroll. Det är deltagarnas samlade kunskaper och erfarenheter som tillsammans med faktaunderlaget ger var och en av deltagarna nya kunskaper. En erfaren god man för ensamkommande barn blir sannolikt en utmärkt cirkelledare om han eller hon får stöd i att använda folkbildningens pedagogik.

Bjud gärna in någon form av expert till studiecirkeln. Det kan vara en tjänsteman från kommunens överförmyndarkontor, en erfaren god man för ensamkommande barn eller en tjänsteman på någon av de myndigheter som arbetar med ensamkommande barn.

Ale februari 2016

Boel Holgersson

Första träffen

Introduktion

Första träffen inleds lämpligen med en presentation av cirkelledare och deltagare, genomgång av praktiska frågor samt en presentation av studiecirkelns arbetssätt. Därefter är det bra att göra en kartläggning av deltagarnas erfarenheter och kunskaper om godmanskap och ensamkommande barn samt deras förväntningar på studiecirkeln. Därefter går gruppen igenom allmänt om ställföreträdarskap, ensamkommande barn och vem gör vad och avslutar med diskussionsfrågorna. Ställ också alltid en öppen fråga om det är något annan som någon i gruppen vill diskutera.

Presentationsrundan

Cirkelledaren kan själv börja presentationsrundan och sätter därvid ramen för vad och hur mycket man ska berätta. Det som kan vara intressant i en studiecirkel om godmanskap för ensamkommande barn är förutom namn exempelvis också tidigare erfarenhet av arbete med ensamkommande barn. Den som vill kan också nämna familjesituation, yrke, fritidsintressen och så vidare. Tänk på att begränsa det till sådant som kan intressera andra i gruppen utifrån det gemensamma intresset för ensamkommande barn. Låt ordet gå runt bordet och låt var och en berätta om sig själv.

Praktiska frågor

Den här studieplanen bygger på att deltagarna har tillgång till dator och internet och vid behov själva kan skriva ut dokument. Materialet är uppdelat på fyra träffar men det går bra att dela upp det på färre tillfällen om det bedöms lämpligare. Det är mycket att läsa och därför behövs en till två veckor mellan varje cirkelträff för att ge tid för inläsning. Bestäm hur ni ska göra med pauser och eventuell fika. Dela upp tiden i pass på en till två lektionstimmar á 45 minuter med rast emellan. Det behövs minst en rejäl paus under en kväll. Stäm av med deltagarna att de verkligen kan delta de planerade datumen.

Studiecirkelns arbetssätt

Varje cirkelträff efter den första inleds med reflektion och återkoppling till det som diskuterades vid förra tillfället. Vid varje träff ges förslag på texter att läsa till nästa gång. Det förutsätts att deltagarna kan läsa materialet i dator med internetuppkoppling och att de som önskar pappersutskriften ordnar det själva. Webbutbildningen går inte att läsa med en iPad på grund av formatet. "Hemläxan" bör sedan gås igenom på kommande träff så att alla deltagare får tillfälle att ta upp sådant de undrar över, vad som är bra respektive besvärligt eller konstigt. Diskussionsfrågorna är tänka att ge tillfälle till fördjupad diskussion. Arbeta gärna med dem i tre steg, först en kort stund för deltagarna att fundera på frågan, sedan diskussion två och två i några minuter och därefter diskussion i hela gruppen. Om det är en liten grupp kan man gå direkt från egen fundering till diskussion i hela gruppen. Cirkelledaren ansvarar för att hålla diskussion kvar runt det givna ämnet.

Förväntningar och tidigare erfarenheter av godmanskap

Kartläggning av deltagarnas erfarenheter och kunskaper om godmanskap och ensamkommande barn samt deras förväntningar på studiecirkeln.

Det enklaste sättet är att skicka runt frågan till alla deltagare. Bra om cirkelledaren noterar för att kunna följa upp vid den sista träffen att förväntningarna har uppfyllts.

Allmänt om ställföreträdarskap

Det finns många former av ställföreträdarskap och det kan vara både tillfälligt och mer permanent/tills vidare. Föräldrar är exempelvis legala ställföreträdare för sina barn tills de fyller 18 och därmed blir myndiga. Den som av praktiska skäl behöver en tillfällig ställföreträdare kan ge någon fullmakt att utföra ett visst uppdrag. Tingsrätten och i vissa fall kommunens överförmyndare kan förordna gode män och förvaltare som ställföreträdare för personer som av olika anledningar inte kan sköta sina angelägenheter själva. En person som har god man eller förvaltare kallas huvudman.

Ställföreträdaren ska inom ramen för sitt uppdrag göra det som huvudmannen själv hade gjort om han eller hon haft förmåga till det.

Allmänt om ensamkommande barn

Använd informationsbladet Aktuellt om ensamkommande barn och ungdomar som finns att hämta under rubriken Nyhetsbrev på

- <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-ensamkommande-barn-och-ungdomar.html>

och presentationen Migrationsverkets arbete med ensamkommande barn, länk finns under Vill du veta mer? På

- <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-ensamkommande-barn-och-ungdomar.html>

En beskrivning av vem gör vad för de ensamkommande barnen och de myndigheter som barnet och gode mannen kommer i kontakt med finns på

- <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Gode-man/Olika-myndigheters-ansvar.html>

Diskussionsfrågor

- Hur skiljer sig uppdraget som god man för ensamkommande barn från andra godmanskap?
- Hur ska man förhålla sig som god man i förhållande till andra personer runt det ensamkommande barnet?
- Vilka känslor kan det ensamkommande barnet väcka hos gode mannen och hur ska man hantera det?
- Var kan man få hjälp och stöd i sin roll som god man?

Att läsa till nästa träff

Alla bör läsa

Studieplanen

Textavsnittet När barnet kommer

Information från migrationsverket

- <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Gode-man/Gode-mannens-roll.html>
- <http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/For-dig-som-ar-barn-och-har-sokt-asyl/Utan-foraldrar.html>
- <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Gode-man/Asylprocessen.html>
- <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Gode-man/Asylprocessen/Id-fragor.html>
- <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Gode-man/Asylprocessen/LMA-kort.html>
- <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Gode-man/Dagersattning--sarskilt-bidrag.html>

Checklista för god man för ensamkommande barn

- http://wezupport.se/goodman/checklista_for_gode_man.pdf

De som vill fördjupa sig kan också läsa SKL:s utbildningsmaterial avsnitten 1

God mans uppdrag och 3 Migrationsverkets ansvar

- <https://adobeconnect.skl.se/godman>

Andra träffen

När barnet kommer

Börja med att fråga om det finns det några funderingar runt det som diskuterades vid förra träffen. Gå sedan över till att gå igenom det som deltagarna har läst till den här träffen och de frågor som det eventuellt har väckt. Avsluta sedan med diskussionsfrågorna och hemläxan till nästa gång.

Godmanskapet startar när överförmyndaren fattat beslut om att en viss person ska vara god man för det ensamkommande barnet. Det görs efter att överförmyndaren fått besked från Migrationsverket om att barnet placerats i kommunen och kontrollerat med socialtjänsten att barnet också vistas i kommunen enligt de regler som gäller för överförmyndaren. Överförmyndaren fattar beslut och har tillsynsansvar för ärenden där barnet vistas i just den kommunen. Placeringskommunens socialtjänst däremot ansvarar för barnet oavsett vistelseort.

Överförmyndaren söker efter en person som har tillräckliga kunskaper om vad godmanskapet innebär och som har tid och förutsättningar i övrigt för att sköta godmanskapet. Det kan hända att det redan finns en inbokad tid för möte på Migrationsverket och den gode man som tillfrågas måste i så fall kunna delta i det mötet för att bli förordnad som god man. Det är viktigt att kunna sätta av tid för möten dagtid med Migrationsverket, juridiskt biträde, kommunens socialtjänst och familjehemsföräldrar eller personal på boendet. Självklart måste gode mannen också träffa sin huvudman, det ensamkommande barnet, så snart det bara går. Det är viktigt att anlita tolk enligt överförmyndarens anvisningar för att försäkra sig om att barnet förstår informationen som ges av gode mannen även om barnet och gode mannen kan kommunicera på ett vardagligt plan på engelska eller något annat språk som inte är deras modersmål.

Det är mycket viktigt att tänka igenom vad man som god man ska säga till barnet vid den första träffen. Barnet vet förmodligen ingenting om godmanskap och vad det innebär. Det kan vara riskabelt och därmed olämpligt att framställa det som att gode mannen gör allt som en förälder gör eller att gode mannen kan ge barnet allt det önskar. Barnet har troligtvis talat med andra ensamkommande barn och kanske fått felaktig information. Det är en fördel om gode mannen får veta det i så fall för att kunna förklara hur det ligger till. Använd gärna Migrationsverkets informationsmaterial till barnet som finns på flera språk som utgångspunkt för det första samtalet med barnet.

Materialet finns som broschyr och hämtas på

- <http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/For-dig-som-ar-barn-och-har-sokt-asyl/Utan-foraldrar.html>

I Sverige är vi vana vid att kunna lita på myndigheter och förutsätta att vi får korrekt information, vänligt bemötande och den hjälp och stöd vi har rätt till i alla myndighetskontakter. Så kanske det inte alls är i det eller de länder det asylsökande barnet har bott i tidigare. Det finns anledning att prata med barnet om att de svenska myndigheterna är övervakade av tillsynsmyndigheter och öppna för granskning av massmedia och allmänhet och att man därför kan anta att de behandlar alla rättvist enligt våra lagar och utan korruption.

Förhållandet mellan gode mannen och barnet måste bygga på förtroende och god vilja men det är också viktigt att komma ihåg att gode mannen inte ska vara en extra mamma eller pappa. Att vara god man är ett tillfälligt uppdrag som avslutas efter att barnet får beslut från migrationsverket alternativt att barnet fyller 18 och därmed blir myndigt.

Det är vanligt att gode män tar på sig att bli särskilt förordnad vårdnadshavare när barnet fått permanent uppehållstillstånd PUT men det är i så fall ett annat uppdrag och måste hållas skilt från godmanskapet. Det kan diskuteras om det är lämpligt att fortsätta som särskilt förordnad vårdnadshavare efter att ha varit god man och det måste var och en avgöra utifrån sina och barnets förutsättningar. Det är kommunens socialtjänst som ansöker hos tingsrätten om särskilt förordnad vårdnadshavare för det ensamkommande barnet efter att det beviljats uppehållstillstånd PUT. I de fall då barnet snart ska fylla 18 år eller om barnets föräldrar kan antas vara på väg till Sverige brukar inte socialtjänsten göra en sådan ansökan och då får godmanskapet löpa tills dess att det upphör på grund av att barnet uppnått myndig ålder eller att legal förmyndare befinner sig i Sverige. Det händer också att kommunens socialtjänst av någon annan anledning inte ansöker hos tingsrätten om särskilt förordnad vårdnadshavare och då brukar överförmyndaren låta godmanskapet fortsätta.

Det kan vara känslomässigt tungt och påfrestande att möta ett barn som har svåra erfarenheter med sig från ett liv med våld och förtryck, separation från föräldrarna och en ibland lång och strapatsrik flykt till Sverige. En god man måste vara villig att engagera sig i barnet men det är ändå bra att tänka på sin specifika roll och lotsa barnet vidare till dem som har till uppgift att ge barnet krisstöd vid behov eller mer vardagligt stöd i boende och skola. Gode mannen ska varken vara kurator, förälder eller bästa vän till barnet men väl se till att barnet har sådana personer tillgängliga.

Diskussionsfrågor

- Var det lätt att ta till sig informationen från Migrationsverket? Diskutera eventuella oklarheter och hur deltagarna tolkar det.
- Varför är det viktigt att barnet ger så utförlig och sanningsenlig information som möjligt till Migrationsverket under asylprocessen? Hur kan man förklara det för det ensamkommande barnet?

- **Hur** skapar man god kontakt med barnet trots språkproblem? När ska man använda auktoriserad tolk? Är det OK att använda personal på boendet eller andra personer i barnets omgivning som tolk och i så fall vid vilka tillfällen?

Att läsa till nästa träff

Alla bör läsa

Studieplanen

Textavsnittet Under ansökningstiden

Repetera checklista för god man för ensamkommande barn

- http://wezupport.se/godman/checklista_for_gode_man.pdf

Information på den egna kommunens hemsida om god man för ensamkommande barn inklusive blanketter som används (länkarna går till några olika kommuners informationer)

- <https://www.molndal.se/medborgare/omsorgochhjalp/godmanforvaltareochformyndare/godman.4.16eccd66132d06f521880001830.html>
- <https://www.molndal.se/download/18.16eccd66132d06f5218800011466/1359837326770/God+man+EB+-+SVENSKA.pdf>
- <http://www.lulea.se/omsorg--stod/god-man-forvaltare-formyndare/god-man-for-ensamkommande-barn.html>
- <http://www.stockholm.se/FamiljOmsorg/God-man-och-formyndare/Ensamkommande-barn/>
- <http://www.norrkoping.se/var-domsorg/god-man-forvaltare/ensamkommande-barn/>
- <http://www.helsingborg.se/startside/omsorg-och-stod/socialt-och-ekonomiskt-stod/god-man-forvaltare-formyndare/god-man/ensamkommande-barn/>
- <http://www.harnosand.se/kommunen/organisation/kommunstyrelseforvaltningen/verksamheter/overformyndarenheten/ensamkommandeflyktningbarn.4.6ab4a01212f30a299e6800011864.html>
- http://of.goteborg.se/wps/portal/invanare/omsorg-o-hjalp/invandring-och-integration/introduktion-for-nya-svenskar/introduktionsverksamhet/god-man-for-ensamkommande!/ut/p/b1/04_Sj9Q1NDUyMwFhI_OI_ai8xLLM9MSSzPy8xBwQP8osPsDQK9DCydDRwN_d0s3AM8Q7wM3P28fC2cUUqCASqMAAB3A0IKTfzyM_N1U_NyrHAgCOSfud/dl4/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/#htoc-3
- <http://ale.se/e-tjanster/e-tjanster--blanketter/god-man-forvaltare-formyndare.html>

Den som vill fördjupa sig kan läsa

SKL:s utbildningsmaterial avsnitten 2 Socialtjänstens uppdrag, 4 Hälso- och sjukvårdens ansvar och Rätt till utbildning

- <https://adobeconnect.skl.se/godman>

Tredje träffen

Under ansökningstiden

Börja med att fråga om det finns det några funderingar runt det som diskuterades vid förra träffen. Gå sedan över till att gå igenom det som deltagarna har läst till den här träffen och de frågor som det eventuellt har väckt. Avsluta sedan med diskussionsfrågorna och hemläxan till nästa gång.

Det kan variera mycket hur lång ansökningstiden är för ett ensamkommande barn. Det kan ta många månader och det kan bli mycket påfrestande för barnet. Gode mannen har uppgifter när det gäller att företräda barnet i ansökningsprocessen, förvalta medel och se till att barnet har det så bra som möjligt i boendet och i skolan samt får hälso- och sjukvård och tandvård. Det är viktigt att samråda med de ensamkommande barnen men för yngre barn så är det alltid gode mannen som har sista ordet. De äldre barnen har stort eget inflytande men gode mannen har ändå ansvaret exempelvis för att barnets pengar används på ett klokt sätt.

De ensamkommande barnen har ibland orealistiska föreställningar om vad barn och ungdomar i Sverige har rätt till och vad de har råd att köpa. Det kan bli hetsiga diskussioner om vikten av en särskild sorts mobiltelefon eller annat som barnet uppfattar som nödvändigt. Då gäller det för gode mannen att tålmodigt förklara om och om igen vilka förutsättningar ett ensamkommande barn har och vad han eller hon kan förvänta sig. Det är bra om den gode mannen har en god relation till familjehemsföräldrar eller personal på boendet så att de kan ge samma bild till barnet av vad som gäller.

Det är gode mannen som avgör hur mycket barnet ska disponera av tillgängliga bidrag och studiemedel och hur det ska gå till. Ibland uppstår diskussion om vem som ska disponera det ICA-kort som Migrationsverket använder för utbetalningar och då måste gode mannen fatta beslutet och stå för det gentemot barnet.

När barnet bor på ett särskilt boende för ensamkommande barn så kan det hända att personalen där och gode mannen inte alltid har samma uppfattning om vem som gör vad. I grunden ska den uppdelning som finns beskriven i Migrationsverkets och SKLs material gälla men det går naturligtvis att göra en annan fördelning om båda parter är överens om det. Gode mannen måste då komma ihåg att även om han eller hon är överens med personal om att gode mannen utför en viss uppgift så är det inte säkert att överförmyndaren anser att det ingår i uppdraget och därmed är arvodesgrundande.

Gode mannen ska redovisa hur han eller hon utför sitt uppdrag till kommunens överförmyndare. Det varierar mellan kommunerna hur ofta redovisning krävs och hur omfattande den ska vara. En god man som förordnats enligt föräldrabalken redovisar ekonomi och utförda insatser i normalfallet en gång per år men gode män för ensamkommande barn redovisar vanligen utförda insatser flera gånger per år. Det medför bland annat att arvode och kostnadsersättningar kan betalas ut löpande under året.

Diskussionsfrågor

- Är det viktigt att gode mannen och personal/familjehemsföräldrar ger barnet samma information? Hur ska man i så fall göra för att det ska bli så?
- Finns det en åldersgräns för när barnet ska få disponera sitt ICA-kort och när är det i så fall? Vad ska gode mannen göra om pengarna på kortet inte räcker till det som de är avsedda till?
- Hur ofta är det rimligt att gode mannen träffar barnet utöver inbokade möten med myndigheter?
- Vad kan gode mannen göra att hjälpa barnet att integreras i det svenska samhället?
- Vad kan gode mannen göra om barnet visar tecken på att vantrivas eller må psykiskt dåligt?

Att läsa till nästa träff

Alla bör läsa

Studieplanen

Textavsnittet Efter Migrationsverkets beslut

Råd från en erfaren god man

Erfarenheter från ett kommunalt ungdomsboende

Överförmyndarna ska se till att de ensamkommande barnens intressen tas tillvara

- <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Gode-man/Om-barnet-far-stanna.html>
- <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Gode-man/Om-barnet-far-avslag.html>
- <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Gode-man/Om-barnet-far-avslag/Nya-handelser-efter-avslag.html>
- <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Gode-man/Om-barnet-far-avslag/Atervandande.html>
- <http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Lag-2005429-om-god-man-for-sfs-2005-429/?bet=2005:429>
- <http://skl.se/socialomsorgstod/barnochunga/placeradebarnochunga/ensamkommandebarnochunga/sarskiltforordnadvardnadshavare.3442.html>

Fjärde träffen

Efter migrationsverkets beslut

Börja med att fråga om det finns det några funderingar runt det som diskuterades vid förra träffen. Gå sedan över till att gå igenom det som deltagarna har läst till den här träffen och de frågor som det eventuellt har väckt. Avsluta sedan med diskussionsfrågorna.

Godmanskapet enligt lagen om god man för ensamkommande barn ska avslutas när barnet fått sitt beslut om permanent uppehållstillstånd PUT men i verkligheten blir det inte alltid så. Orsaken är att alla underåriga måste ha en legal företrädare och så länge inte tingsrätten beslutat om förordnande av en särskilt förordnad vårdnadshavare så kan inte gode mannen entledigas. Den formella gången är sådan att när överförmyndaren får information om att barnet fått PUT görs en anmälan till socialtjänsten om behov av särskilt förordnad vårdnadshavare. Det är sedan upp till socialtjänsten att ansöka om detta hos tingsrätten. Om socialtjänsten av någon orsak inte gör detta så kan inte gode mannen entledigas. Orsaker för att avstå från att ansöka om särskilt förordnad vårdnadshavare kan vara att barnet snart ska fylla 18 år och därmed inte längre behöver någon ställföreträdare. Det kan också vara att någon eller båda av barnets föräldrar förväntas komma till Sverige och därmed kan företräda barnet. Ibland beror det helt enkelt på att socialtjänsten har prioriterat ner att göra ansökan till tingsrätten på grund av stor arbetsbelastning.

Även om socialtjänsten gör en sådan ansökan så tar det tid att få beslut och under tiden måste godmanskapet fortsätta.

Uppdraget som särskild förordnad vårdnadshavare skiljer sig en del från uppdraget som god man. Den som förordnas till vårdnadshavare blir automatiskt också förordnad som förmyndare och hur de två delarna av uppdraget genomförs granskas av olika myndigheter. Den delen som avser vårdnadshavarskapet lyder under socialtjänsten i placeringskommunen och den del som avser förvaltarskapet granskas av överförmyndaren i vistelsekommunen. Det har varit vanligt att gode män för ensamkommande barn har tagit på sig uppdraget som särskild förordnad vårdnadshavare efter att barnet fått PUT. I många kommuner pågår en diskussion mellan överförmyndaren och socialtjänsten i kommunerna om rekrytering av personer som vill ta uppdrag som särskilt förordnad vårdnadshavare och lämpligheten att samma person har de olika uppdragen för ett och samma barn.

Det förekommer att barnets ansökan om uppehållstillstånd avslås och i de fallen kvarstår godmanskapet tills dess att barnet lämnat landet. Gode mannen företräder barnet genom att ge uppdrag till juridiskt biträde att överklaga beslut om barnet vill det. Det är viktigt att gode mannen fortsätter att verka inom ramen för sitt uppdrag.

Diskussionsfrågor

- Är det lämpligt att gode mannen fortsätter att företräda barnet som särskilt förordnad vårdnadshavare efter att barnet fått PUT? Varför i så fall?
- Finns det någon gräns för hur mycket en god man ska engagera sig i sin huvudman/barnet? Vilket stöd kan man få som god man i svåra situationer?
- Finns det behov av att fortsätta träffas i gruppen för att diskutera godmanskapet för ensamkommande barn?

Råd från en erfaren god man

Anders Blennsjö

Anders Blennsjö har varit god man för ensamkommande barn sedan 2011, först i Kungälv kommun och sedan i Ale. Han bor i Göteborg och har deltagit i en utbildning för gode män där. Han har haft totalt 15 uppdrag som god man för ensamkommande barn. Han har valt att endast ta sådana uppdrag, inga övriga godmanskap eller förvaltarskap. Han kommer också att ta uppdrag som särskilt förordnad vårdnadshavare.

Anders har jobbat inom skolans värld och då mött många ungdomar i utsatta situationer. Däremot så har han inte någon särskild utbildning för uppdraget som god man för ensamkommande barn eller särskilt förordnad vårdnadshavare. Han har lärt sig genom att söka information på internet och genom att lösa de situationer som uppkommit. Det är också bra att utbyta erfarenheter med andra gode män. Ett exempel är att diskutera vad man kan råka ut för. Den gode mannen blir ibland ifrågasatt för att inte göra tillräckligt och barnen tror ofta att de ska ha ett mer privat förhållande än vad gode mannen har i uppdrag. Därför är det viktigt att prata med barnet många gånger om vad godmanskapet innebär och vad gode mannen ska göra.

Anders engagerar sig mycket i sina pojkar men de kan ändå klaga. Han tror att han kanske gör för mycket ibland, särskilt var det så i början. Pojkarna ser gode mannen som en relation och har stora förväntningar på honom eller henne. Det är särskilt viktigt att få de ensamkommande barnen att förstå att gode mannen inte har något inflytande över besluten på Migrationsverket eller i kommunen. Anders brukar säga till sina huvudmän att han ska hjälpa till och företräda barnet mot myndigheter och med praktiska saker som bank, ID, pass.

Anders tycker att redovisning till överförmyndarna har varit problematiskt eftersom de olika kommunerna har egna blanketter och det kan vara olika vad som ska redovisas och hur. Anders redovisar en gång i kvartalet med en förenklad ekonomisk redovisning samt en berättelse om vad han har gjort inom sitt uppdrag som god man. En del kommuner använder schablonersättning medan andra begär in tidsredovisning och betalar ut ersättning baserad på den.

Anders har varit god man både för barn som bor på institution och barn som bor i familjehem. Han upplever att det svårare att lägga sig i hur det fungerar i familjehemmet än på institution och att det därmed är lättare att vara god man för institutionsplacerade barn.

Till sist säger Anders att det kan vara bra att vara beredd på att barnen kan må dåligt och kanske till och med behöver sjukvård. Han brukar prata med sina barn om känslor och försöka hjälpa dem att bearbeta dem men även skaffat sjukvård när det funnits behov av det.

Erfarenheter från ett kommunalt ungdomsboende

Elinor Gandee, samordnare Spinneriets ungdomsboende i Ale

Elinor Gandee har jobbat med ungdomar på Spinneriet i 18 år först med ungdomar från Ale och de senaste åren också med ensamkommande barn.

De ensamkommande barnen kommer till Ale ett par dagar efter att de anlänt till Sverige och det kan ta någon vecka innan god man förordnas eller i varje fall hör av sig till Spinneriet. Oftast har Migrationsverket ordnat ett juridiskt biträde. Det är Elinor som remitterar till skola och hälsoundersökning på Barn och ungdomsmottagningen BUM för att det ska ske snabbt. Skolan är antingen förberedelseklass på Da Vinciskolan eller språkintrödnation i Älvängen beroende på barnets ålder.

Det är viktigt att gode mannen har möten med ungdomen med tolk och skapar en god relation med ungdomen säger Elinor. Personalen vill också ha bra kommunikation med gode mannen. Det är exempelvis bra om personalen får veta vad gode mannen och barnet ska ha för träffar med Migrationsverket och så vidare.

Elinor tycker att det fungerar bra med gode männen generellt även om det kan vara lite nervöst i början ibland. Det är bra med gode män som har koll på vad som gäller och till exempel vet var man kan söka extra pengar. Dialogen mellan gode män och personalen på boendet är viktig för att ibland gör Spinneriets personal saker som egentligen ingår i godmansuppdraget och då är det bra att båda parter är öppna mot varandra.

Elinor tror att ungdomarna pratar mycket med varandra om sina gode män. De jämför och det de säger är viktigast är att gode männen och även personalen verkligen bryr sig om dem. De har lätt för att tycka att gode mannen eller personalen inte bryr sig tillräckligt. Samtidigt vill de inte bli behandlade som barn.

Det har hänt i Ale att ensamkommande barn vill byta god man men hittills har överförmyndaren inte gått med på det. Orsaken till att barnet vill byta god man kan vara att de inte fått så bra kontakt från början och oenighet om hur mycket barnet ska få sköta sin ekonomi och hur mycket gode mannen ska göra.

Det brukar ta lång tid att få en förordnande vårdnadshavare till de barn som får permanent uppehållstillstånd. Det innebär att gode mannen får fortsätta med sitt uppdrag under tiden och det utgör inget problem för boendet.

Det viktigaste med gode mannen är att han är kunnig och korrekt och duktig på att informera ungdomen, alltså är tydlig och pedagogisk, säger Elinor. Värme är också viktigt men det viktigaste är att kunna förklara för ungdomen hur det går till och vad godmansuppdraget

innebär. Det är bra om de träffar sin huvudman ibland så att de vet hur det ensamkommande barnet mår och hur han har det. Om godemannen upptäcker att det ensamkommande barnet mår dåligt så bör gode mannen prata med socialsekreteraren och sedan eventuellt kontakta Barn- och ungdomspsykiatrien.

Det är bra med gemensamma möten med det ensamkommande barnet, boendet, socialtjänsten, god man och så vidare för att planera för det ensamkommande barnet och även för att visa att man arbetar gemensamt vilket skapar trygghet.

Volontärerna är uppskattade, de är ambitiösa och ungdomarna tycker om dem. ändå händer det ibland att de hellre vill åka till stan än träffa volontärer.

Det kan vara bra att en god man är lite äldre därför att många ungdomar kommer från kulturer där de respekterar de som är äldre och tror att de kan mera. Men det har fungerat bra med alla typer av gode män, kvinnor och män, yngre och äldre.

Det är viktigt att gode mannen ger sig tid att lära känna ungdomen. Alla ungdomar är olika men man måste alltid upprepa informationen många gånger. Gode mannen kan inte lita på att de förstått bara för att de nickar utan behöver ställa kontrollfrågor. Det är bra om gode mannen berättar för personalen vad som sagts till ungdomen eftersom det är vanligt med missförstånd.

Elinor tycker att gode män inte bör ha för många uppdrag. Det bästa är att det är särskild god man för varje ungdom på samma boende.

Man måste ha tålamod med att ungdomarna tror att de ska få så mycket saker säger Elinor avslutningsvis. De kan vara väldigt avundsjuka på varandra och tro att det beror på att de kommer från ett särskilt land eller liknande att de inte får allt som alla andra får. Många är ambitiösa och vill lära sig svenska och studera men de har egentligen inte några jämgamla svenska kompisar. Det hade varit bra om de fått gå i en skola med många svenska ungdomar så att de träffat svenska ungdomar.

Överförmyndarna ska se till att de ensamkommande barnens intressen tas tillvara

Jenny Blixth, 1:e överförmyndarhandläggare i Ale kommun

Lyhördhet för de ensamkommande barnen är viktigaste egenskapen för en god man säger Jenny Blixth. Det gäller att kunna skapa förtroende. För det krävs personlig mognad och samhällsintresse, det är viktigare än ålder. En god man ska inte vara kompis, inte mamma eller pappa och inte mormor eller morfar. De som önskar en sådan roll kanske ska vara kontaktperson i stället. För mycket hjärta är inte heller bra, de kanske också passar bättre som kontaktperson.

Jenny brukar förordna god man inom ett par dagar från att hon fått information om att ett ensamkommande barn är på väg till kommunen. Hon väntar på placeringsbeslut innan hon förordnar. Oftast har migrationsverket då redan ordnat ett juridiskt biträde.

Det är viktigt att godmanskapet upphör när det ensamkommande barnet fått permanent uppehållstillstånd tycker Jenny, men i Ale förordnas inga vårdnadshavare på grund av tidsbrist på socialtjänsten och brist på personer som är villiga att bli särskilt förordnade vårdnadshavare. För överförmyndaren uppstår problem när gode männen blir vårdnadshavare eftersom de då inte kan ta nya godmansuppdrag.

I Ale utgår det normalt sett samma arvode till gode mannen före och efter att det ensamkommande barnet får permanent uppehållstillstånd. Jenny tänker att det går åt cirka 10 timmar per månad i snitt på ett godmansuppdrag. Det innebär att arvodet blir 5% av prisbasbeloppet per månad plus kostnadsersättningar. Gode mannen redovisar en gång per kvartal.

Det förekommer i Ale att gode män har både vanliga uppdrag och ensamkommande barn. Det är olika uppdrag och de gode männen sköter dem på olika sätt.

Det kan vara svårare med godmanskapet när barnet bor i familjehem jämför med när de bor på institution. En del gode män blir osäkra på vad som ingår i deras uppdrag då, särskilt med anhöriga familjehem. Då är det extra viktigt att prata med barnet enskilt avslutar Jenny.

